

Ökologische Nischen zwischen Wüste und Hochgebirge

Die beiden Gebirgsketten des Alborz im Norden und des Zagros im Südwesten umschließen als natürliche Barrieren das zentrale Iranische Hochland. Sie entstanden im Erdmittelalter durch die Kollision der Arabischen mit der Eurasischen Kontinentalplatte. Die Gebirge wurden entlang der Verwerfungslinien hochgedrückt, durch den Druck entstanden Mineralien und Erze. Noch heute bebzt hier häufig die Erde. Die Berge halten Niederschläge ab, im Landesinneren regnet es deshalb nur selten. Wasser aus der Schneeschmelze, Grund- oder Quellwasser sind der Schlüssel für menschliche Ansiedlungen in den fruchtbaren Hochtälern im Zagros. Bewässerungssysteme erlaubten darüber hinaus die Nutzung der Wüstenrandgebiete. Später entwickelten sich auch nomadische Lebensformen, bei denen die Menschen mit ihren Tieren den Klimazonen folgten. Die Bildsprache der frühen Kulturen mit Wildziegen, Leoparden, Geiern und Schlangen zeugt von der reichen Tier- und Pflanzenwelt Irans.

Ecological Niches between Desert and Mountains

Two mountain ranges, the Alborz in the north and the Zagros in the southwest, form a natural barrier surrounding the central Iranian Plateau. They were formed in the Mesozoic era by the collision of the Arabian and Eurasian Plates. The mountains were pushed up on the fault lines; the pressure led to the formation of minerals and metal ores. To this day, the area is subject to frequent seismic events. Because the mountain ranges block the passage of rain-producing weather systems, there is little precipitation in the interior. Snowmelt as well as ground and spring water were key to human settlement in the fertile high valleys of the Zagros. Irrigation systems made it possible to cultivate the desert fringe. Later, nomadic forms of life developed that followed the climatic zones. With its images of wild goats, leopards, vultures and snakes, the visual language of the early civilisations bears witness to the abundance of Iran's fauna and flora.

گنم میان بیابان و کوهستان‌های مرتفع

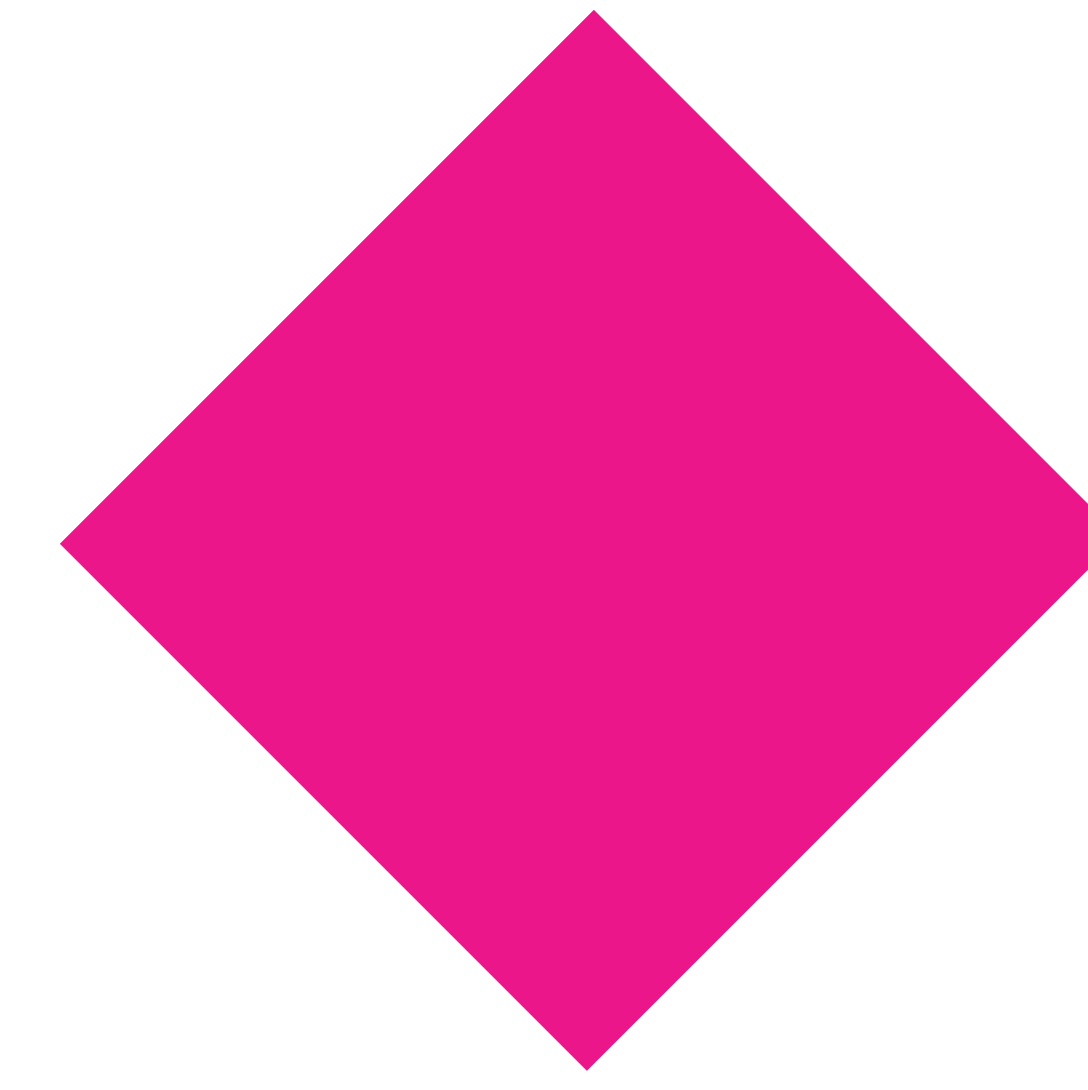
دو رشته کوه البرز در شمال و زاگرس در جنوب غرب، همانند یک سد طبیعی فلات مرکزی ایران را احاطه کرده‌اند. این رشته کوه‌ها از برخورد دو ورقه قاره‌ای عربستان با اروپا-آسیا (اوراسیا) در دوره مزوزوئیک (میان زیستی) بوجود آمدند، در مرز برخورد دو ورقه کوه‌ها به بیرون رانده شده و کانسنگ‌ها و املاح معدنی شکل گرفتند. تا به امروز، این منطقه شاهد لرزه‌های مکرر بوده است. این دو رشته کوه مانع از ورود رطوبت و ابرهای باران‌زا شده و مرکز ایران را از بارش فراوان محروم نموده‌اند. آب حاصل از ذوب برف، منابع آب زیرزمینی و چشمه‌های طبیعی عامل اصلی سکونت انسان در دره‌های مرتفع و حاصلخیز زاگرس هستند. سیستم‌های آبرسانی زندگی در حواشی بیابان‌های خشک را ممکن ساختند. بعدها کوچ‌نیشینی شکل گرفته و امکان جابجایی و زندگی در اقلیم‌های متفاوت آب و هوایی را فراهم آورد. زبان تصویری فرهنگ‌های گذشته با تصاویر بز وحشی، پلنگ، لاشخور و مار شاهی بر گونه‌های غنی گیاهی و جانوری ایران است.

Von den ersten Bauern zu den ersten Städten

Ab 9000 v. Chr. siedelten sich Menschen in den Hochtälern des Zagros an. Sie bauten stabile Häuser, jagten wilde Tiere und sammelten Wildpflanzen. So entwickelte sich die neolithische Wirtschaftsweise mit Ackerbau und Viehzucht. Die Bevölkerung wuchs rasch und besiedelte nach 7000 v. Chr. das Hochland und das Zentralplateau von Iran. Neue Regeln des sozialen Miteinanders und neue Hierarchien strukturierten das Zusammenleben auf begrenztem Raum. Schamanen wurden zu Priestern, Handwerker zu Spezialisten. Die Menschen entdeckten neue Technologien, wie das Schmelzen von Kupfer, das dem Chalkolithikum (5300-3600 v. Chr.) seinen Namen gab. Verdienstvolle Persönlichkeiten trugen Schmuck aus exotischen Rohstoffen, die man oft von weither durch Tausch erwarb. Im 4. Jt. v. Chr. entstanden erste Städte mit einem Herrscher an der Spitze. Tschogha Misch und Susa entwickelten sich gleichzeitig mit der berühmten Stadt Uruk in Mesopotamien. Zentrale Institutionen kontrollierten nun die Arbeitskraft und den Fluss von Gütern. Schrift und Rollsiegel waren Werkzeuge dieser Bürokratie.

From the First Farmers to the First Cities

The history of human settlement in the high valleys of the Zagros Mountains began around 9000 BC. The early settlers built solid houses, hunted wild animals and foraged for plants. The Neolithic Revolution brought the transition from the hunter-gatherer lifestyle to one of agriculture and the domestication of animals. The population grew quickly and began to settle the highlands and the central Iranian Plateau by 7000 BC. New rules and hierarchies emerged to structure communal life in a densely populated space. Shamans became priests, craftsmen specialists. New technologies were developed, among them copper smelting which gave the Chalcolithic its name (5300-3600 BC). Persons of merit wore jewellery made of exotic materials, many of which were acquired from far away through trade. The fourth millennium BC saw the rise of the first cities governed by a ruler. Chogha Mish and Susa rose at the same time as the famous city of Uruk in Mesopotamia. Central institutions controlled labour and the flow of goods. Writing and cylinder seals were the tools of the new bureaucracy.

از نخستین کشاورزان تا نخستین شهرها

تاریخ سکونت انسان در دره‌های مرتفع زاگرس به ۹۰۰۰ سال پیش از میلاد می‌رسد. اولین ساکنین، خانه‌هایی پایدار ساخته و به شکار و گردآوری گونه‌های وحشی پرداختند. انقلاب نوسنگی منجر به تغییر الگوی تهیه غذا از گردآوری و شکار به کشاورزی و اهلی کردن حیوانات گردید. جمعیت به سرعت افزایش یافت و از ۷۰۰۰ سال پیش از میلاد در ارتفاعات و فلات مرکزی ایران سکونت گزید. قوانین جدید همزیستی و سلسله مراتب اجتماعی، زندگی جمعی در فضای محدودی را شکل دادند. شمنها به کشیش، و پیشه‌وران به متخصصین تبدیل شدند. انسان فن‌آوری و ابزارهای جدید را کشف کرد، مانند فن‌آوری ذوب مس که علت نامگذاری دوره مس سنگی یا کلکولتیک (۳۶۰۰-۵۳۰۰ پیش از میلاد) می‌باشد. افراد برجسته از زیورآلات گرانبهایی استفاده کردند که اغلب از سرزمین‌های دور داد و ستد شده بودند. هزاره چهارم پیش از میلاد شاهد شکلگیری نخستین شهرها با حاکمی در راس قدرت بود. چغامیش و شوش به موازات شهر معروف اوروک در بین‌النهرین توسعه یافته، و نهادهای مرکزی روال کار و تجارت را زیر نظر گرفتند. خط و مهرهای استوانه‌ای ابزار جدید نظام اداری و دولتی شدند.

Das Zeitalter des Austausches

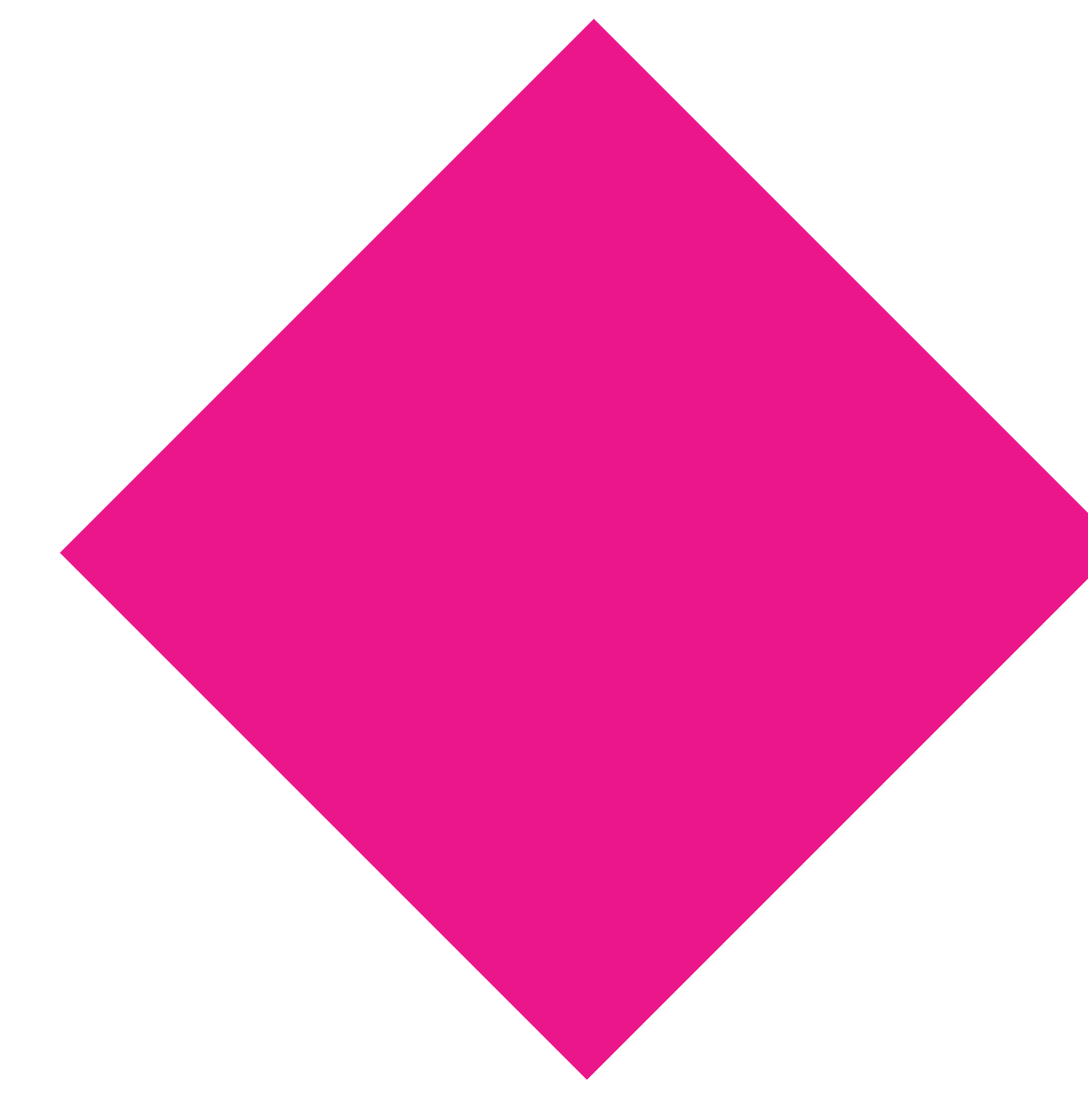
Um 3000 v. Chr. stehen mit Schiff, Esel und Kamel neue Transportmittel zur Verfügung. Ein Netz von Fernwegen verbindet neuartige geplante Städte im Hochland, deren Bewohner Kupfer und Silber schürfen und verarbeiten und ihre Transaktionen in protoelamischer Schrift festhalten. Nach kurzer Zeit verlagert sich die Besiedlung in die Oasen im Osten Irans. In den neuen Städten blüht das Handwerk. Die Oasenstädte handeln mit Zentralasien, Afghanistan, dem Persischen Golf und den sumerischen Städten im Süden Iraks. Dort wird Ostiran »Marhaschi« genannt. Das wunderbare Land Aratta aus den sumerischen Mythen war hingegen ein Fantasiegebilde. Das Zeitalter des Austauschs endet mit dem Aufstieg Sargons von Akkad in Mesopotamien um 2330 v. Chr. Die Akkader führen ihre Truppen bis ins Hochland und nach Marhaschi, die Stadt Susa wird unter akkadische Verwaltung gestellt.

So beginnt ein mehr als tausend Jahre währendes Tauziehen um die Macht zwischen Herrscherdynastien in Iran und in Mesopotamien.

The Age of Exchange

By 3000 BC, transport was facilitated by the use of ships, donkeys and camels. A network of long distance roads connected novel planned cities in the highlands. Their inhabitants mined and worked copper and silver and recorded their transactions in Proto-Elamite script. The settlement drive soon reached the oases in eastern Iran. Artisanship and crafts flourished in the new cities which traded with Central Asia, Afghanistan, the Persian Gulf and the Sumerian cities in southern Iraq. There, Eastern Iran was referred to as »Marhashi«. The fabled land of Aratta, on the other hand, was purely the creation of Sumerian myths. The age of exchange was brought to an end around 2330 BC by the rise of Sargon of Akkad in Mesopotamia. Conquering Akkadian troops advanced into the highlands and Marhashi; the city of Susa was placed under Akkadian administration.

Thus began a power struggle between the ruling dynasties of Iran and Mesopotamia that was to continue for more than a thousand years.

عصر داد و ستد (معاوضه)

در هزاره سوم پیش از میلاد، استفاده از الاغ، شتر و کشتی حمل و نقل را آسانتر کرد. شبکه ای از راه‌های طولانی، شهرهای تازه تاسیس در ارتفاعات را بهم متصل می‌کردند. ساکنین این شهرها نقره و مس را استخراج و پردازش کرده، و معاملات خود را به خط پروتو ایلامی ثبت می‌نمودند. پس از مدت کوتاهی، سکونتگاه به واحه‌های شرق ایران انتقال یافت. صنایع دستی در شهرهای جدید شکوفا شدند. واحه‌ها با آسیای مرکزی، افغانستان، خلیج فارس و شهرهای سومری در جنوب عراق داد و ستد می‌کردند. در آنجا ایران «مرهاشی» نامیده می‌شود. با این حال، سرزمین شگفت‌انگیز آراتا (ارته) تنها افسانه‌ای در اساطیر سومری بود. در ۲۳۳۰ قبل از میلاد با به قدرت رسیدن سارگون، پادشاه اکد در بین‌النهرین، دوره زمانی معاوضات خاتمه می‌یابد. اکدی‌ان لشکر خود را تا سرزمین مرتفع و به سمت مرهاشی هدایت کرده، و بر شهر شوش تسلط یافتند.

بدین ترتیب، نبرد میان حاکمان ایران و بین‌النهرین برای تصاحب قدرت آغاز و بیش از هزار سال به طول انجامید.

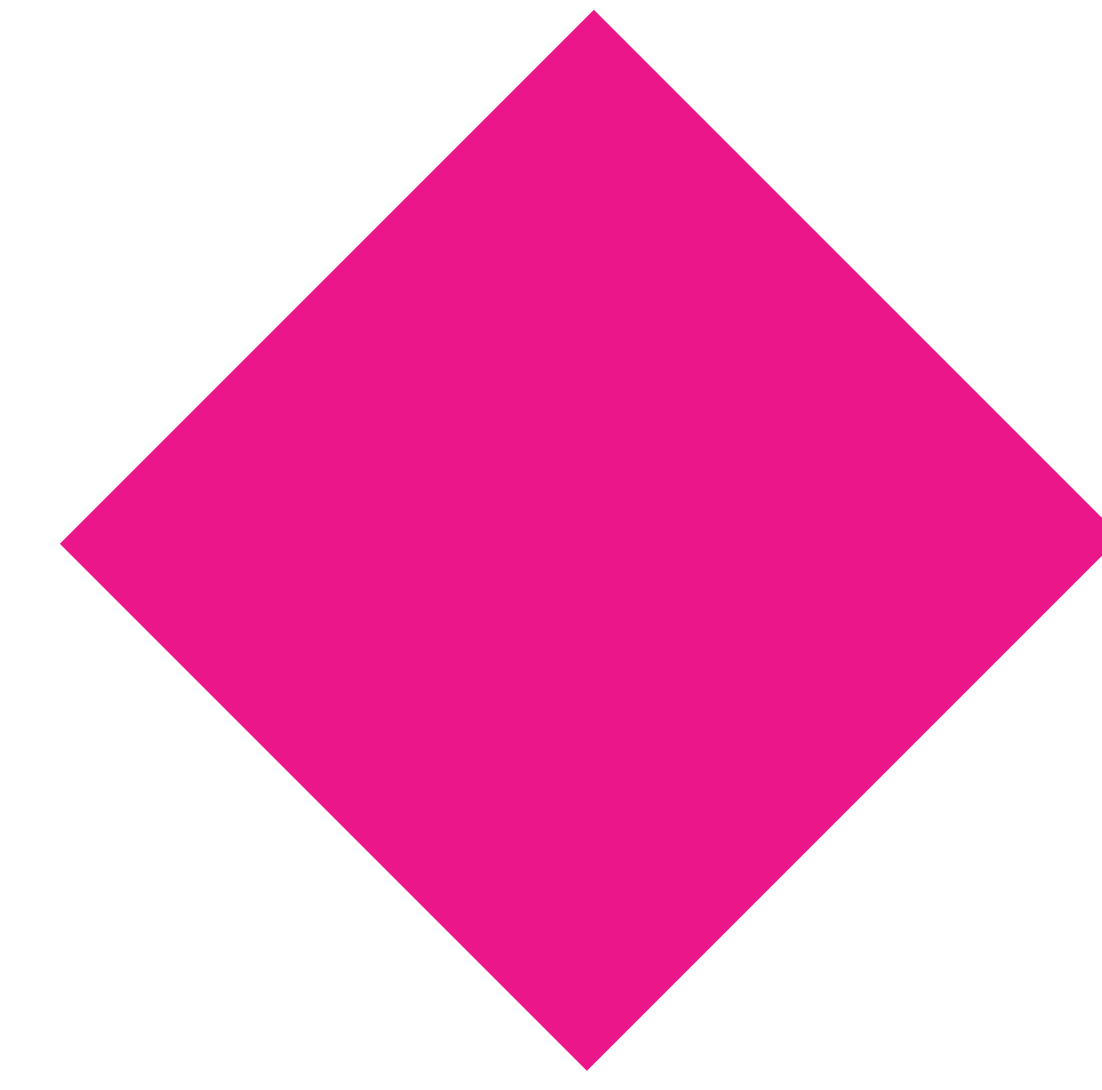
Staaten, Könige, Götter

Im 2. Jt. v. Chr. nennen sich die Herrscher von Elam »Könige von Susa und Anshan«. Sie pflegen diplomatische Beziehungen mit Mesopotamien und begründen neue Städte nahe Susa, die vorübergehende Hauptstadt Kabnak (Haft Tappe) und Dur-Untasch-Napirisha (Tschogha Zanbil) mit einem zentralen Tempelturm. Die historischen Namen der Völker im nördlichen Zagros und auf dem iranischen Plateau kennen wir nicht. Ihre Keramiken und Bronzen bezeugen Kontakte mit Nordmesopotamien und Zentralasien. Von dort breiten sich über die Seidenstraße indoeuropäische Sprachen aus, zusammen mit neuen Trinksitten und der Kenntnis der Pferdezucht. Im 12. Jh. v. Chr. erschüttern politische Umstürze ganz Südwestasien. Elams Herrscher Shutruk-Nahunte nutzt die Krise zur Eroberung Babylons. Von dort entführt er wichtige Denkmäler nach Susa. Doch drei Jahrzehnte später unterliegt Elam Nebukadnezar von Babylon. Elams Herrscher ziehen sich ins Bergland zurück.

States, Kings, Gods

In the second millennium BC, the rulers of Elam adopted the title »King of Susa and Anshan«. They cultivated diplomatic ties with Mesopotamia and founded new cities near Susa, among them the temporary capital Kabnak (Haft Tappe) and Dur-Untash-Napirisha (Chogha Zanbil) around a central ziggurat. The historical names of the peoples in the northern Zagros Mountains and on the Iranian Plateau are no longer known. Their ceramics and bronzes testify to contacts with northern Mesopotamia and Central Asia. From there, the Indo-European languages spread along the Silk Road – along with new drinking habits and an understanding of horse breeding. In the twelfth century BC, political upheaval rocked Southwest Asia. Shutruk-Nakhunte, king of Elam, took advantage of the unrest to conquer Babylon. Among the spoils of war he carried off to Susa were important monuments. Three decades later, King Nebuchadnezzar of Babylon defeated Elam. The Elamite rulers withdrew into the mountains.

شهرها، پادشاهان، خدایان

در هزارهٔ دوم پیش از میلاد، حاکمان ایلام (عیلام) خود را پادشاه «شوش و انشان» می‌نامند. آنها روابط سیاسی خود با بین‌النهرین را حفظ کرده، و شهرهای جدیدی در نزدیکی شوش بنا نمودند، از جمله «کینک» (هفت‌تپه) پایتخت موقت و «دور اونتش ناپیریشا» (چغازنبیل) با زیگورات مرکزی. اسامی تاریخی اقوام ساکن در شمال زاگرس و فلات مرکزی شناخته شده نیستند. سفال و مفرغینه‌های آنها شاهی بر ارتباطشان با شمال بین‌النهرین و آسیای مرکزی می‌باشند. زبان‌های هند و اروپایی، به همراه آداب و رسوم جدید نوشیدن و دانش پرورش اسب از این منطقه در مسیر جاده ابریشم گسترش یافتند. در سدهٔ دوازدهم پیش از میلاد، تحولات سیاسی جنوب غرب آسیا را ناآرام می‌سازد. شوتروک ناهونته، پادشاه ایلام، از آشوب و ناآرامی‌ها نهایت بهره را برده و بابل را به تصرف درمی‌آورد. وی گنجینه‌های مهم تاریخی را غارت و به شوش منتقل کرد. سی سال بعد، نبوکدنظر، پادشاه بابل، ایلام را شکست داد، و پادشاهان ایلامی به کوه‌ها عقب‌نشینی کردند.

Kriegerische Zeiten

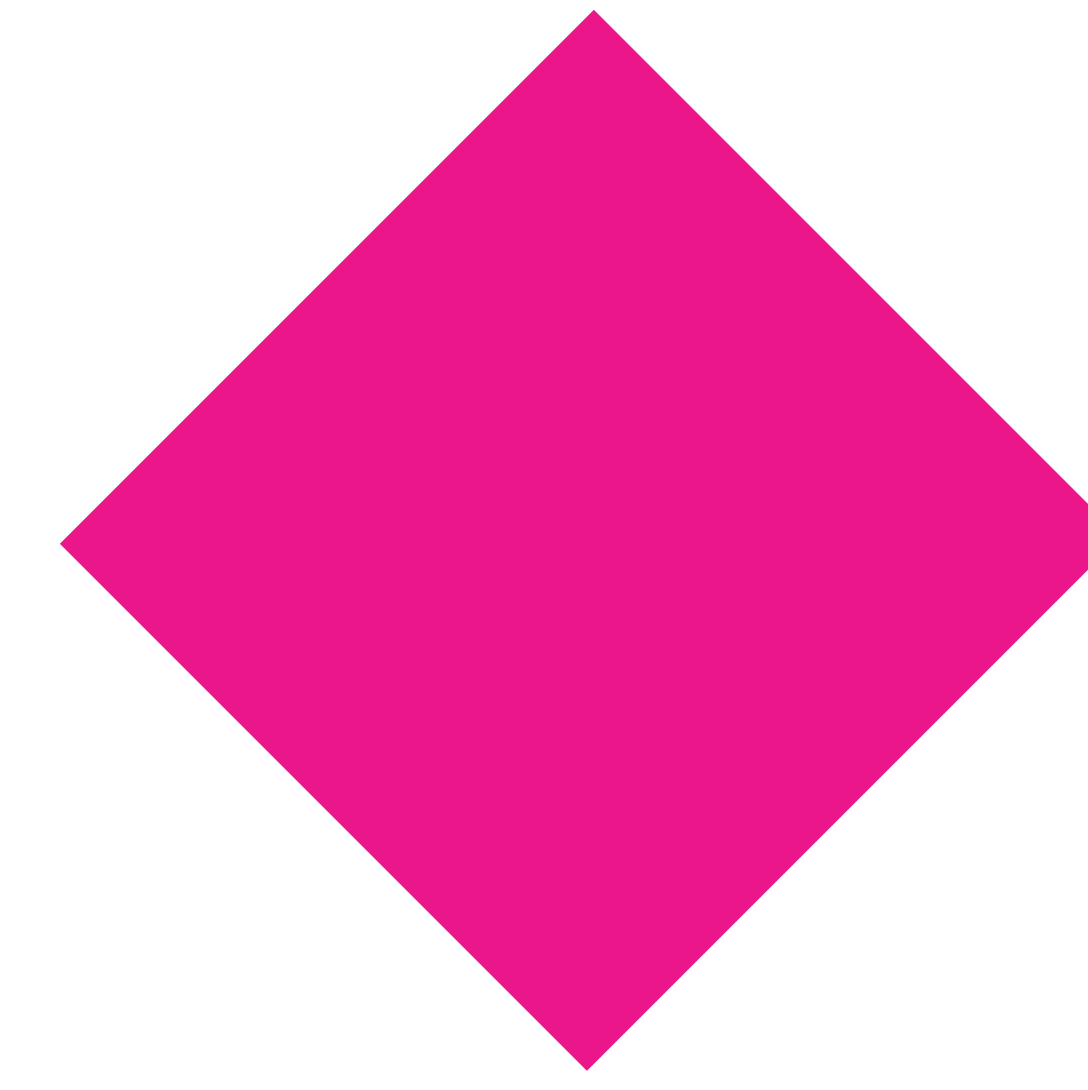
Im 12. Jh. v. Chr. entstehen im Bergland neue Kleinstaaten. Militärische Führer und ihre Gefolgschaften spielen hier eine wichtige Rolle.

Assyrische Schriftquellen berichten über wechselnde Bündnisse mit Assur und Kriegszüge gegeneinander. Auch Einflüsse von Reiternomaden aus den asiatischen Steppen erreichen die Bergvölker. Nach 800 v. Chr. formieren sich im zentralen Zagros neue Allianzen, die Meder. Sie vereinen die Bergvölker gegen Assyrien und zerstören 614 v. Chr. Assur. Im Südzagros erlebte die elamische Kultur im 8. Jh. v. Chr. eine neue Blüte. Elam zieht erneut gegen Babylon, bis Assurbanipal von Babylon im 6. Jh. v. Chr. Elam vernichtend schlägt. In seinen letzten Jahrzehnten überdauert Elams Herrscherhaus zurückgezogen im Südzagros, pflegt aber weiterhin eine königliche Prachtentfaltung. Zugleich erscheinen im Hochland von Fars neue Gruppen, die eine indoeuropäische Sprache sprechen. Aus ihrer Verbindung mit den Elamern entsteht die persische Kultur.

Times of War

In the twelfth century BC, the highlands saw the rise of new small states under the aegis of military leaders and their cohorts.

Assyrian sources mention shifting alliances with Assur and frequent wars. Innovations developed by nomadic horse people of the Asiatic steppes quickly spread through the highlands. After 800 BC, new alliances forged in the central Zagros Mountains gave rise to the Medes. They united the mountain peoples against Assyria and destroyed Assur in 614 BC. In the eighth century BC, the Elamites enjoyed a period of renewed prosperity. They resumed waging war against Babylon, but were decisively defeated by Ashurbanipal in the sixth century BC. The ruling house of Elam withdrew into the southern Zagros Mountains, where it lived out its final decades in undiminished regal splendour. At the same time, the highlands of Fars were settled by new groups that spoke an Indo-European language. It was from their union with the Elamites that the Persian culture was born.

دوران جنگ

در سده دوازدهم پیش از میلاد، کوهستان‌های مرتفع شاهد ظهور ایالت‌های کوچک بودند. در اینجا فرماندهان و سپاهیان‌شان نقش بسزایی دارند.

کتیبه‌های آشوری از اتحاد و نبردهای پی در پی با آشور یاد می‌کنند. علاوه بر آن، اقوام کوهنشین تحت تاثیر سواران کوچروی آسیایی قرار می‌گیرند. پس از سده هشتم پیش از میلاد، اتحاد جدیدی در زاگرس مرکزی شکل می‌گیرد: اتحادیه مادها. آنها اقوام کوهنشین را بر علیه آشوری‌ها متحد ساخته و در ۶۱۴ پیش از میلاد بر آشور غلبه می‌کنند. فرهنگ ایلام در سده هشتم پیش از میلاد در جنوب زاگرس از نو شکوفا می‌شود. ایلام تا سده ششم پیش از میلاد که توسط آشوربانیپال نابود می‌شود، به مقابله و نبرد با بابل ادامه می‌دهد. حاکمان ایلامی در آخرین دهه خود به جنوب زاگرس عقب‌نشینی کردند، اما همواره پادشاهی کوچک خود را حفظ نمودند. هم‌زمان گروهی جدیدی در ارتفاعات پارس سکنی گزیدند که به زبانی هند و اروپایی صحبت می‌کردند. از اتحاد این گروه با ایلامی‌ها، فرهنگ جدید پارس متولد شد.